

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 6ης Νοεμβρίου 2012*

«Παράβαση κράτους μέλους — Κοινωνική πολιτική — Ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία — Οδηγία 2000/78/ΕΚ — Άρθρα 2 και 6, παράγραφος 1 — Εθνικό καθεστώς που επιβάλλει την παύση της επαγγελματικής δραστηριότητας των δικαστών, εισαγγελέων και συμβολαιογράφων με τη συμπλήρωση του 62ου έτους της ηλικίας — Θεμιτοί σκοποί που δικαιολογούν διαφορετική μεταχείριση των εργαζομένων που δεν έχουν συμπληρώσει την ηλικία των 62 ετών — Αναλογικός χαρακτήρας της διάρκειας της μεταβατικής περιόδου»

Στην υπόθεση C-286/12,

με αντικείμενο προσφυγή λόγω παραβάσεως βάσει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, που ασκήθηκε στις 7 Ιουνίου 2012,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον J. Enegren και την K. Talabér-Ritz, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ουγγαρίας, εκπροσωπούμενης από τον M. Z. Fehér,

καθής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, A. Borg Barthet, M. Ilešič, E. Levits και J.-J. Kasel, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: A. Impellizzeri υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη τη διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 2012 με την οποία αποφασίστηκε να εφαρμοστεί η ταχεία διαδικασία κατά τα προβλεπόμενα από τα άρθρα 23α του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 133 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 1ης Οκτωβρίου 2012,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ουγγρική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι η Ουγγαρία, θεσπίζοντας εθνική ρύθμιση που επιβάλλει την παύση με τη συμπλήρωση του 62ου έτους της επαγγελματικής δραστηριότητας των δικαστών, εισαγγελέων και συμβολαιογράφων, γεγονός που συνεπάγεται διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας η οποία δεν δικαιολογείται από θεμιτό σκοπό και η οποία, εν πάση περιπτώσει, δεν είναι πρόσφορη ούτε απαραίτητη για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2 και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ L 303, σ. 16).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 2 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2000/78 ορίζει:

«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η θέσπιση γενικού πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, προκειμένου να υλοποιηθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης στα κράτη μέλη.»

- 3 Το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας αυτής προβλέπει:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η αρχή της ίσης μεταχείρισης σημαίνει την απουσία άμεσης ή έμμεσης διάκρισης για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1.

2. Για τον σκοπό της παραγράφου 1:

- α) συντρέχει άμεση διάκριση όταν, για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1, ένα πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν την οποία υφίσταται, υπέστη ή θα υφίστατο σε ανάλογη κατάσταση ένα άλλο πρόσωπο,
- β) συντρέχει έμμεση διάκριση όταν μια εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική ενδέχεται να προκαλέσει μειονεκτική μεταχείριση ενός προσώπου μιας ορισμένης θρησκείας ή πεποιθήσεων, με μια ορισμένη ειδική ανάγκη, μιας ορισμένης ηλικίας, ή ενός ορισμένου γενετήσιου προσανατολισμού, σε σχέση με άλλα άτομα εκτός εάν,
 - i) η εν λόγω διάταξη, κριτήριο ή πρακτική δικαιολογείται αντικειμενικά από ένα θεμιτό στόχο και τα μέσα για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία, ή

[...]».

- 4 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας έχει ως εξής:

«Κατά παρέκκλιση εκ του άρθρου 2 παράγραφος 2, τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι η λόγω ηλικίας διαφορετική μεταχείριση δεν συνιστά διάκριση εφόσον δικαιολογείται στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου αντικειμενικά και λογικά από έναν θεμιτό στόχο, ιδίως δε από θεμιτούς στόχους της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης, της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης, και εφόσον τα μέσα επίτευξης του στόχου αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία.

Αυτή η διαφορετική μεταχείριση μπορεί ιδίως να περιλαμβάνει:

- α) την καθιέρωση ειδικών συνθηκών για την πρόσβαση στην απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση, για την απασχόληση και την εργασία, συμπεριλαμβανομένων των όρων απόλυσης και αμοιβής, για τους νέους, τους ηλικιωμένους και τους εργαζομένους που συντηρούν άλλα πρόσωπα, προκειμένου να ευνοείται η επαγγελματική τους ένταξη ή να εξασφαλίζεται η προστασία τους,

[...]».

Το ουγγρικό δίκαιο

- 5 Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2011, το άρθρο 57, παράγραφος 2, του νόμου LXVII του 1997 για το νομικό καθεστώς και για τις αποδοχές των δικαστών επέτρεπε κατ' ουσίαν στους δικαστές να παραμένουν στην υπηρεσία μέχρι την ηλικία των 70 ετών.

- 6 Ο νέος Θεμελιώδης Νόμος, που θεσπίστηκε στις 25 Απριλίου 2011 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2012 (στο εξής: Θεμελιώδης Νόμος), ορίζει, στο άρθρο 26, παράγραφος 2, ότι, «[ε]ξαιρέσει του προέδρου της Κύρια, οι δικαστές μπορούν να παραμείνουν στην υπηρεσία μέχρι το γενικό όριο ηλικίας συνταξιοδότησεως».

- 7 Συναφώς, το άρθρο 12, παράγραφος 1, των μεταβατικών διατάξεων του Θεμελιώδους Νόμου (στο εξής: μεταβατικές διατάξεις) ορίζει:

«Εάν ο δικαστής συμπληρώσει το γενικό όριο ηλικίας συνταξιοδότησεως που προβλέπεται στο άρθρο 26, παράγραφος 2, του Θεμελιώδους Νόμου πριν την 1η Ιανουαρίου 2012, αποχωρεί υποχρεωτικά από την υπηρεσία στις 30 Ιουνίου 2012. Εάν συμπληρώνει το γενικό όριο ηλικίας συνταξιοδότησεως που προβλέπεται στο άρθρο 26, παράγραφος 2, του Θεμελιώδους Νόμου μεταξύ 1ης Ιανουαρίου και 31ης Δεκεμβρίου 2012, αποχωρεί υποχρεωτικά από την υπηρεσία στις 31 Δεκεμβρίου 2012.»

- 8 Ομοίως, όσον αφορά τους εισαγγελείς, κατά το άρθρο 29, παράγραφος 3, του Θεμελιώδους Νόμου, «[ε]ξαιρέσει του γενικού εισαγγελέα, οι εισαγγελείς μπορούν να παραμείνουν στην υπηρεσία μέχρι το γενικό όριο ηλικίας συνταξιοδότησεως».

- 9 Συναφώς, το άρθρο 13 των μεταβατικών διατάξεων προβλέπει:

«Εάν ο εισαγγελέας συμπληρώνει το γενικό όριο ηλικίας συνταξιοδότησεως που προβλέπεται στο άρθρο 26, παράγραφος 3, του Θεμελιώδους Νόμου πριν την 1η Ιανουαρίου 2012, αποχωρεί υποχρεωτικά από την υπηρεσία στις 30 Ιουνίου 2012. Εάν συμπληρώνει το γενικό όριο ηλικίας συνταξιοδότησεως που προβλέπεται στο άρθρο 26, παράγραφος 3, του Θεμελιώδους Νόμου μεταξύ 1ης Ιανουαρίου και 31ης Δεκεμβρίου 2012, αποχωρεί υποχρεωτικά από την υπηρεσία στις 31 Δεκεμβρίου 2012.»

- 10 Έτσι, αφενός, κατά την έννοια του άρθρου 90, στοιχείο ha, του νόμου CLXII του 2011 για το νομικό καθεστώς και για τις αποδοχές των δικαστών (στο εξής: νόμος του 2011 για τους δικαστές), που άρχισε να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 2012, ο δικαστής συνταξιοδοτείται υποχρεωτικά όταν «συμπληρώσει το εφαρμοστέο στην περίπτωση του ηλικιακό όριο συνταξιοδότησης [...] εξαιρουμένου του προέδρου της Κύρια».
- 11 Αφετέρου, κατά το άρθρο 34, στοιχείο d, του νόμου CLXIV του 2011 σχετικά με τη σταδιοδρομία των εισαγγελέων και με το νομικό καθεστώς του γενικού εισαγγελέα, των εισαγγελέων και των λοιπών υπαλλήλων της εισαγγελίας, «ο εισαγγελέας παύει να ασκεί τα καθήκοντα του εισαγγελέα με τη συμπλήρωση του εφαρμοστέου στην περίπτωση του ηλικιακού ορίου συνταξιοδότησεως».
- 12 Περαιτέρω, το άρθρο 45, παράγραφος 4, του νόμου CCI του 2011 περί τροποποιήσεως ορισμένων νόμων σύμφωνα με τον Θεμελιώδη Νόμο τροποποίησε, με ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 2014, το άρθρο 22, στοιχείο d, του νόμου XLI του 1991 περί συμβολαιογράφων. Το άρθρο αυτό, ως έχει σήμερα, ορίζει ότι «[ο]ι συμβολαιογράφοι παύουν να ασκούν τα καθήκοντά τους με τη συμπλήρωση του εφαρμοστέου ηλικιακού ορίου συνταξιοδότησεως».
- 13 Το άρθρο 18, παράγραφος 1, του νόμου LXXXI του 1997 περί συνταξιοδοτικών παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως (στο εξής: νόμος Tny), όπως ίσχυε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2009, ορίζει:
- «Το συνταξιοδοτικό δικαίωμα υφίσταται, από την ηλικία των 62 ετών, εφόσον έχουν συμπληρωθεί 20 έτη υπηρεσίας.»
- 14 Η ίδια διάταξη, όπως ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2010, έχει ως εξής:
- «Το συνταξιοδοτικό δικαίωμα αποκτάται με τη συμπλήρωση:
- α) των 62 ετών για τους γεννηθέντες πριν από την 1η Ιανουαρίου 1952,
 - β) των 62 ετών και 183 ημερών για τους γεννηθέντες το 1952,
 - γ) των 63 ετών για τους γεννηθέντες το 1953,
 - δ) των 63 ετών και 183 ημερών για τους γεννηθέντες το 1954,
 - ε) των 64 ετών για τους γεννηθέντες το 1955,
 - στ) των 64 ετών και 183 ημερών για τους γεννηθέντες το 1956,
 - ζ) των 65 ετών για τους γεννηθέντες από το 1957 και μετά.»
- 15 Κατ' εφαρμογή της παραγράφου 2 του εν λόγω άρθρου 18, πλήρες συνταξιοδοτικό δικαίωμα αποκτά:
- «α) ο συμπληρώσας το ηλικιακό όριο συνταξιοδότησεως που αντιστοιχεί στο έτος γεννήσεώς του, όπως αυτό ορίζεται ανωτέρω στην παράγραφο 1 [...], ο οποίος
 - β) έχει 20 τουλάχιστον έτη υπηρεσίας, και
- [...]».

- 16 Τέλος, δυνάμει του άρθρου 230 του νόμου του 2011 για τους δικαστές, από τους δικαστές που συμπλήρωσαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 2013 το νέο ηλικιακό όριο υποχρεωτικής εξόδου από την υπηρεσία, όσοι είχαν συμπληρώσει το 62ο έτος προ της 1ης Ιανουαρίου 2012 εξήλθαν από την υπηρεσία στις 30 Ιουνίου 2012 και όσοι συμπληρώνουν την ηλικία αυτή μεταξύ 1ης Ιανουαρίου και 31ης Δεκεμβρίου 2012 θα εξέλθουν από την υπηρεσία στις 31 Δεκεμβρίου 2012.
- 17 Ομοίως, το άρθρο 160 του νόμου CLXIV του 2011 σχετικά με τη σταδιοδρομία των εισαγγελέων και με το νομικό καθεστώς του γενικού εισαγγελέα, των εισαγγελέων και των λοιπών υπαλλήλων της εισαγγελίας περιέχει όμοιες, κατ' ουσίαν, διατάξεις με εκείνες που προβλέπονται για τους δικαστές. Όσον αφορά τους συμβολαιογράφους, καθεστώς ανάλογο με αυτό των δικαστών και των εισαγγελέων θα εφαρμοστεί από 1ης Ιανουαρίου 2014, όπως αναφέρθηκε στη σκέψη 12 της παρούσας αποφάσεως.

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

- 18 Στις 17 Ιανουαρίου 2012, η Επιτροπή απηύθυνε στην Ουγγαρία έγγραφο οχλήσεως, με το οποίο θεώρησε ότι το κράτος μέλος αυτό, θεσπίζοντας εθνικές νομοθετικές διατάξεις όσον αφορά το όριο ηλικίας από τη συμπλήρωση του οποίου παύει υποχρεωτικά η δραστηριότητα των δικαστών, των εισαγγελέων και των συμβολαιογράφων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 2000/78. Το εν λόγω κράτος μέλος, με την από 17 Φεβρουαρίου 2012 απάντησή του, αμφισβήτησε την προσαπτόμενη παράβαση. Στις 7 Μαρτίου 2012, η Επιτροπή διατύπωσε αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία κάλεσε την Ουγγαρία να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις της εντός προθεσμίας ενός μηνός από της λήψεώς της. Το εν λόγω κράτος μέλος απάντησε με επιστολή του στις 30 Μαρτίου 2012.
- 19 Η Επιτροπή, κρίνοντας μη ικανοποιητική την απάντηση αυτή, άσκησε, στις 7 Ιουνίου 2012, την υπό κρίση προσφυγή.
- 20 Με χωριστό έγγραφο που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου αυθημερόν, η Επιτροπή υπέβαλε αίτηση εφαρμογής της ταχείας διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 23α του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την οποία δέχθηκε ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου με διάταξη της 12ης Ιουλίου 2012.
- 21 Στις 16 Ιουλίου 2012, το Alkotmánybíróság (Συνταγματικό Δικαστήριο) ακύρωσε, αναδρομικά, μέρος της νομοθεσίας της Ουγγαρίας την οποία είχε προσβάλει η Επιτροπή. Κατόπιν αιτήματος της Γραμματείας του Δικαστηρίου, η Επιτροπή έλαβε θέση, στις 25 Ιουλίου 2012, επί της αποφάσεως αυτής και ενέμεινε τόσο στην προσφυγή της όσο και στο αίτημα περί εφαρμογής της ταχείας διαδικασίας. Η Ουγγαρία κατέθεσε στη συνέχεια υπόμνημα αντικρούσεως στις 14 Αυγούστου 2012, με το οποίο έλαβε επίσης θέση επί των συνεπειών της εν λόγω αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση.

Επί της προσφυγής

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 22 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι επίδικες διατάξεις αντιβαίνουν στα άρθρα 2 και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78, καθόσον εισάγουν μη δικαιολογημένη διάκριση και, εν πάση περιπτώσει, δεν είναι ούτε πρόσφορες ούτε αναγκαίες για την επίτευξη των φερόμενων ως θεμιτών σκοπών που επικαλείται η Ουγγαρία.

- 23 Εισαγωγικά, η Ουγγαρία προβάλλει ότι η υπό κρίση υπόθεση κατέστη εν μέρει άνευ αντικειμένου στον βαθμό που το Alkotmánybíróság, με απόφασή του, ακύρωσε με αναδρομική ισχύ τα άρθρα 90, στοιχείο ha, και 230 του νόμου του 2011 για τους δικαστές. Επομένως, παρέλκει η έκδοση αποφάσεως για το αντίστοιχο μέρος της προσφυγής. Αντιθέτως, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εν λόγω απόφαση δεν επηρεάζει την προσφυγή.

Επί της δυσμενούς διακρίσεως

- 24 Κατά την Επιτροπή, η επίμαχη νομοθεσία της Ουγγαρίας θεσπίστηκε κατά παράβαση του άρθρου 2 της οδηγίας 2000/78, καθόσον εισάγει διάκριση λόγω ηλικίας μεταξύ εκείνων των δικαστών, εισαγγελέων και συμβολαιογράφων που συμπλήρωσαν τα όρια ηλικίας που καθορίζει η διάταξη αυτή για συνταξιοδότηση και εκείνων που μπορούν να συνεχίσουν να ασκούν τα καθήκοντά τους. Συγκεκριμένα, η μείωση του ορίου ηλικίας, από τα 70 έτη στα 62, για την υποχρεωτική παύση της δραστηριότητας των δικαστών, των εισαγγελέων και των συμβολαιογράφων εισάγει διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας μεταξύ προσώπων συγκεκριμένου επαγγέλματος. Η Επιτροπή, αν και αναγνωρίζει ότι η Ουγγαρία μπορεί να ορίζει ελεύθερα την ηλικία συνταξιοδότησεως των προσώπων αυτών, προβάλλει ότι το νέο καθεστώς επηρεάζει σημαντικά τη διάρκεια της εργασιακής σχέσης που συνδέει τα μέρη καθώς και, γενικότερα, την άσκηση από τα συγκεκριμένα πρόσωπα της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, κωλύοντας τη συμμετοχή τους στο μέλλον στην ενεργό ζωή. Η Επιτροπή διευκρινίζει συναφώς ότι το γεγονός ότι, στο παρελθόν, τα συγκεκριμένα πρόσωπα υπάγονταν σε ευνοϊκότερο καθεστώς από εκείνο των λοιπών υπαλλήλων του δημόσιου τομέα δεν αποκλείει η εν λόγω νομοθεσία να συνιστά διάκριση.
- 25 Η Ουγγαρία αντιτείνει ότι δεν υφίσταται εν προκειμένω καμία διάκριση. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή εκτίμησε την επίμαχη νομοθεσία μεμονωμένα, χωρίς να λάβει υπόψη το γενικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται. Ειδικότερα, η μείωση του ορίου ηλικίας της υποχρεωτικής παύσης δραστηριότητας όσων υπάγονται στις συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες αποσκοπεί στη διόρθωση θετικής διάκρισης υπέρ αυτών, στον βαθμό που μόνο αυτοί, σε αντίθεση προς τους λοιπούς απασχολούμενους στον δημόσιο τομέα, μπορούσαν να παραμείνουν στην υπηρεσία μέχρι την ηλικία των 70 ετών, αλλά και σε πολλές περιπτώσεις να επαυξήσουν τις αποδοχές τους με το ποσό της συντάξεως την οποία είχαν δικαίωμα να λάβουν από τη στιγμή που συμπλήρωναν την ηλικία συνταξιοδότησης. Έτσι, η μεταρρύθμιση αποσκοπούσε στην επίτευξη ισορροπίας στον τομέα της γενικής εργατικής νομοθεσίας.

Επί της δικαιολόγησης της διακρίσεως

- 26 Η Επιτροπή προβάλλει ότι η φερόμενη διαφορετική μεταχείριση δεν είναι δικαιολογημένη σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78. Συγκεκριμένα, η επίδικη εθνική νομοθεσία δεν επιδιώκει κανένα θεμιτό σκοπό και, εν πάση περιπτώσει, δεν είναι ανάλογη. Πάντως, η τήρηση των προϋποθέσεων αυτών επιβάλλεται όχι μόνο σε σχέση με τον καθορισμό ενός ορίου ηλικίας με τη συμπλήρωση του οποίου παύει υποχρεωτικά η δραστηριότητα, αλλά και σε σχέση με τις τροποποιήσεις του ορίου αυτού.
- 27 Όσον αφορά την ύπαρξη «θεμιτού σκοπού» κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, η Επιτροπή προβάλλει ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, μόνον οι σκοποί που εμπίπτουν στην κοινωνική πολιτική, όπως οι σκοποί που συνδέονται με την πολιτική στους τομείς της απασχόλησης, της αγοράς εργασίας ή της επαγγελματικής κατάρτισεως, μπορούν να δικαιολογήσουν την παρέκκλιση από την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας. Όμως, αφενός, από την επίμαχη νομοθεσία δεν προκύπτει κανένας σκοπός αυτού του είδους ούτε εξάλλου μπορεί να συναχθεί από το γενικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η νομοθεσία αυτή. Μια τέτοια έλλειψη αντιβαίνει στην οδηγία 2000/78 στον βαθμό που κωλύει τον δικαστικό έλεγχο της νομιμότητας και της αναλογικότητας της εν λόγω νομοθεσίας.

- 28 Αφετέρου, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, κατά τη διοικητική διαδικασία, η Ουγγαρία επικαλέστηκε, κατ' ουσίαν, δύο σκοπούς τους οποίους φέρεται να επιδίωκε η επίμαχη νομοθεσία, δηλαδή, κυρίως, την ενοποίηση των κανόνων συνταξιοδότησεως για όλους και, δευτερευόντως, τη διευκόλυνση της εισόδου νέων νομικών στα δικαστήρια ώστε να δημιουργηθεί μια «ισορροπημένη ηλικιακή διάρθρωση».
- 29 Όμως, η Επιτροπή εκτιμά ότι ο πρώτος από τους ανωτέρω σκοπούς δεν μπορεί να θεωρηθεί «θεμιτός» κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78, δεδομένου ότι το Δικαστήριο έχει αποκλείσει το ενδεχόμενο σκοποί οργανωτικού χαρακτήρα να μπορούν να δικαιολογήσουν διάκριση. Στο επιχείρημα της Ουγγαρίας, η οποία προβάλλει ότι το Δικαστήριο δέχθηκε την αντίθετη άποψη με την απόφαση της 21ης Ιουλίου 2011, C-159/10 και C-160/10, Fuchs και Köhler (Συλλογή 2011, σ. I-6919), ότι, δηλαδή, οι σκοποί αυτοί είναι θεμιτοί, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η απόφαση αυτή δεν μπορεί να εφαρμοστεί εν προκειμένω. Συγκεκριμένα, με την εν λόγω απόφαση το Δικαστήριο δεν διέκρινε την έννοια του «θεμιτού σκοπού», όπως αυτή ορίζεται στην ανωτέρω διάταξη, αλλά διαπίστωσε ότι ο σκοπός της δημιουργίας μιας «ισορροπημένης ηλικιακής διάρθρωσης» μεταξύ των δημοσίων υπαλλήλων νεαρής και μεγαλύτερης ηλικίας μπορεί να αποτελεί «θεμιτό σκοπό» της πολιτικής που εφαρμόζεται στον τομέα της απασχόλησης και της αγοράς εργασίας. Ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι ο εν λόγω «θεμιτός σκοπός» μπορεί να έχει «οργανωτικές» συνέπειες, ιδίως όσον αφορά τη βελτίωση του δικαστικού σώματος, οι συνέπειες αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν, από μόνες τους, «θεμιτοί σκοποί».
- 30 Ως προς τον δεύτερο σκοπό, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το επιχείρημα της αντικατάστασης των μεγαλύτερων σε ηλικία δικαστών με νεότερους και της βελτίωσης της ποιότητας του δικαστικού σώματος που θα μπορούσε να προκύψει όχι μόνον αποτελεί μια «καθαρά γενικόλογη διαπίστωση», την οποία απέρριψε το Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα απόφαση Fuchs και Köhler, αλλά αποτελεί και μια μορφή προκατάληψης όσον αφορά την ηλικία. Πάντως, η οδηγία 2000/78 επιδιώκει ακριβώς την προστασία των ατόμων από τέτοιες προκαταλήψεις.
- 31 Όσον αφορά τη δικαιολόγηση του περιορισμού, η Ουγγαρία προβάλλει ότι το γεγονός ότι οι συγκεκριμένοι κανόνες, οι οποίοι αφορούν τόσο τους δικαστές όσο και τους εισαγγελείς και τους συμβολαιογράφους, θεσπίστηκαν και τέθηκαν σε ισχύ κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου αποδεικνύει σαφώς την πρόθεση του νομοθέτη να ενοποιήσει, στους τομείς αυτούς, το καθεστώς του ηλικιακού ορίου υποχρεωτικής παύσεως της δραστηριότητας, με σκοπό την επίτευξη μιας «περισσότερο ισορροπημένης ηλικιακής διάρθρωσης» στα συγκεκριμένα επαγγέλματα. Οι σκοποί αυτοί είναι εξάλλου «θεμιτοί» κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, όπως το αναγνώρισε και η Επιτροπή.

Επί του πρόσφορου και αναγκαίου χαρακτήρα των συγκεκριμένων μέτρων

- 32 Όσον αφορά τους δύο σκοπούς που επικαλείται η Ουγγαρία και τους οποίους φέρεται να επιδιώκουν οι επίδικες εθνικές διατάξεις, η Επιτροπή εκτιμά ότι, ακόμη και εάν οι σκοποί αυτοί θεωρηθούν «θεμιτοί» κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78, οι εν λόγω διατάξεις δεν είναι πρόσφορες για την επίτευξή τους.
- 33 Πρώτον, οι εν λόγω διατάξεις δεν μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη του σκοπού της ενοποίησης της ηλικίας συνταξιοδότησεως, δεδομένου ότι ιδίως, πρώτον, η υπηρεσιακή σχέση των δικαστών και των εισαγγελέων θα λήξει μόλις συμπληρώσουν την ηλικία συνταξιοδότησεως, ενώ η σχέση εργασίας των λοιπών υπαλλήλων του δημόσιου τομέα θα λήξει μόνον όταν συμπληρώσουν την ηλικία αυτή και έχουν παράλληλα τα απαραίτητα για την πλήρη συνταξιοδότηση χρόνια υπηρεσίας. Στη συνέχεια, εξακολουθούν να υφίστανται εξαιρέσεις, όπως αυτές που αφορούν τον πρόεδρο του Κύρια, τον γενικό εισαγγελέα, τους δικαστές του συνταγματικού δικαστηρίου ή τους αναπληρωτές εισαγγελείς και τους ασκούμενους εισαγγελείς. Τέλος, οι δικαστές, οι εισαγγελείς και οι συμβολαιογράφοι δεν έχουν τη

δυνατότητα –αντίθετα προς τις υπόλοιπες επαγγελματικές κατηγορίες του δημόσιου τομέα– να ζητήσουν να παραμείνουν στα καθήκοντά τους «προς το συμφέρον της υπηρεσίας» μετά τη συμπλήρωση της ηλικίας συνταξιοδοτήσεως.

- 34 Δεύτερον, όσον αφορά τον σκοπό της διευκόλυνσης της προσλήψεως νέων νομικών στο δικαστικό σώμα, η Επιτροπή εκτιμά ότι οι λεπτομέρειες εφαρμογής των επίμαχων διατάξεων υποδηλώνουν ότι δεν έχουν σχεδιαστεί για την επίτευξη του συγκεκριμένου σκοπού. Περαιτέρω, οι διατάξεις αυτές δεν παρέχουν τη δυνατότητα της μεταφοράς της εμπειρίας των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας στους νεότερους νομικούς που εισέρχονται στα επαγγέλματα αυτά. Ένας πλέον συνεκτικός και βιώσιμος τρόπος για την επίτευξη του επιθυμητού σκοπού θα ήταν η σταδιακή μείωση του ορίου ηλικίας με τη συμπλήρωση του οποίου παύει υποχρεωτικά η δραστηριότητα.
- 35 Συναφώς, η Ουγγαρία αντιτείνει ότι, στην πραγματικότητα, χάρη στις διατάξεις αυτές και, παράλληλα, χάρη στις δυνατότητες διορισμού νεότερων σε ηλικία νομικών, η γενιά των νομικών «μέσης ηλικίας» απέκτησε πρόσβαση σε μεγάλο αριθμό θέσεων στην ανώτερη ιεραρχία στα δικαστήρια και στην εισαγγελία. Μολονότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία δικαστές, οι εισαγγελείς και οι συμβολαιογράφοι υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν την υπηρεσία, οι εναπομείναντες είναι αρκετοί. Πάντως, οι εν λόγω εναπομείναντες στην υπηρεσία και η δυνατότητά τους να καταλάβουν υψηλότερες θέσεις εξασφαλίζουν ότι θα μεταδώσουν στους νεότερους συναδέλφους τους την εμπειρία που απέκτησαν.
- 36 Η Επιτροπή εκτιμά επίσης ότι η τόσο ταχεία και ριζική μείωση του ορίου ηλικίας για την υποχρεωτική παύση δραστηριότητας υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών, λαμβανομένων υπόψη των σοβαρών συνεπειών που ενδέχεται να έχει μια τέτοια μεταβολή για τους συγκεκριμένους δικαστές, εισαγγελείς και συμβολαιογράφους. Πράγματι, αυτοί υποχρεούνται να εγκαταλείψουν την υπηρεσία σε σύντομο χρονικό διάστημα και χωρίς να έχουν τον χρόνο να λάβουν μέτρα, οικονομικά ιδίως, για να αντιμετωπίσουν τη μείωση του εισοδήματός τους.
- 37 Η Ουγγαρία έχει αντιθέτως τη γνώμη ότι οι μεταβατικές περίοδοι όσον αφορά τους ενδιαφερόμενους έγιναν γνωστές όχι μόνον από την έκδοση της επίδικης αποφάσεως, αλλά ήδη από τις 20 Ιουνίου 2011, όταν το Κοινοβούλιο της Ουγγαρίας εξέδωσε τον νόμο LXXII του 2011 περί τροποποιήσεως ορισμένων νόμων για το νομικό καθεστώς σύμφωνα με τον Θεμελιώδη Νόμο. Συγκεκριμένα, το άρθρο 10, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου LXXII του 2011 περιλάμβανε ήδη «τις προθεσμίες προειδοποίησης οι οποίες μεταφέρθηκαν στη συνέχεια στον νόμο του 2011 για τους δικαστές και στις μεταβατικές διατάξεις». Υπό τις περιστάσεις αυτές, οι ενδιαφερόμενοι ήταν σε θέση να γνωρίζουν τις μεταβατικές περιόδους που προέβλεπε η επίδικη νομοθεσία από τον Ιούνιο του 2011. Η Ουγγαρία προσθέτει ότι, στην περίπτωση των συμβολαιογράφων, οι κανόνες για τη μείωση του ορίου ηλικίας υποχρεωτικής παύσεως της δραστηριότητας θα τεθούν σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2014, οπότε οι συμβολαιογράφοι διαθέτουν περισσότερο χρόνο προετοιμασίας.

Επί της συνοχής του καθεστώτος

- 38 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι δεν υπάρχει καμία συνοχή μεταξύ της επίδικης νομοθεσίας και του γενικού συνταξιοδοτικού συστήματος. Εκθέτει ότι «το 2012 θα λήξει υποχρεωτικά η υπηρεσιακή σχέση των δικαστών, των εισαγγελέων και των συμβολαιογράφων που έχουν ηλικία μεταξύ 62 και 70 ετών», ενώ «μεταξύ 2014 και 2022, το γενικό όριο ηλικίας συνταξιοδοτήσεως και, επομένως, [η υποχρεωτική ηλικία παύσεως δραστηριότητας] που έχει εφαρμογή και στους δικαστές, εισαγγελείς και συμβολαιογράφους, θα ανέλθει σταδιακά από τα 62 στα 65 έτη». Έτσι, από τον συνδυασμό των δύο αυτών μεταρρυθμίσεων προκύπτει μία παντελώς μη ισορροπημένη κατάσταση όσον αφορά την πρόσληψη και την προαγωγή των νέων νομικών, στον βαθμό που, κατά τη διάρκεια των ετών 2012 και 2013, είναι δυνατό να αναμένεται ότι το κράτος μέλος θα προβεί σε μαζικές προσλήψεις για την κάλυψη των κενών θέσεων ενώ, από το 2014 και μετά –λόγω της εκ νέου αυξήσεως του ηλικιακού ορίου υποχρεωτικής παύσεως της δραστηριότητας– οι προσλήψεις θα μειωθούν σημαντικά.

- 39 Κατά την Ουγγαρία, η προσαπτόμενη από την Επιτροπή έλλειψη συνοχής είναι απλώς φαινομενική. Συγκεκριμένα, η εκ νέου αύξηση του ηλικιακού ορίου υποχρεωτικής παύσεως της δραστηριότητας παρατηρείται σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη, γεγονός που δεν μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση την εσωτερική λογική της επίδικης νομοθεσίας. Η εν λόγω νομοθεσία συνδέει ακριβώς το ηλικιακό αυτό όριο για τα συγκεκριμένα επαγγέλματα με την ηλικία συνταξιοδότησεως, έτσι ώστε η εκάστοτε ηλικία να αντιστοιχεί στις οικονομικές και δημογραφικές εξελίξεις με τις οποίες πρέπει κατ' ανάγκη να συμβαδίζει το συνταξιοδοτικό σύστημα και η πολιτική για την απασχόληση. Η πολιτική που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη στον τομέα των συντάξεων βασίζεται επομένως στην εκτίμηση ότι το όριο ηλικίας της υποχρεωτικής παύσεως της δραστηριότητας και η ηλικία συνταξιοδότησεως πρέπει να εξελίσσονται πάντοτε από κοινού ώστε να εξασφαλίζεται η βέλτιστη επίτευξη των εν λόγω στόχων της πολιτικής της απασχόλησης.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Επί του αντικειμένου της προσφυγής

- 40 Πρέπει να εξεταστεί, εισαγωγικά, το επιχείρημα της Ουγγαρίας ότι παρέλκει η έκδοση αποφάσεως επί ενός μέρους της προσφυγής, στον βαθμό που αυτό κατέστη άνευ αντικειμένου κατόπιν της αποφάσεως του Alkotmánybíróság.
- 41 Πρέπει να υπομνησθεί, συναφώς, ότι, κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση του κράτους μέλους, όπως αυτή εμφανιζόταν κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, και ότι οι επελθούσες στη συνέχεια μεταβολές δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 29ης Ιανουαρίου 2004, C-209/02, Επιτροπή κατά Αυστρίας, Συλλογή 2004, σ. I-1211, σκέψη 16, και της 19ης Ιουλίου 2012, C-565/10, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 22).
- 42 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι, κατά τη λήξη της προθεσμίας που έταξε η Επιτροπή με την αιτιολογημένη γνώμη, οι επίμαχες εθνικές διατάξεις βρίσκονταν σε ισχύ. Περαιτέρω, όπως αναγνώρισε η Ουγγαρία κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι αρμόδιες εθνικές αρχές εξέδωσαν, βάσει των διατάξεων αυτών, ατομικές διοικητικές πράξεις με αντικείμενο την περάτωση των σχέσεων εργασίας των προσώπων που αφορούσαν.
- 43 Στις 16 Ιουλίου 2012, δηλαδή μετά τη λήξη της εν λόγω προθεσμίας η οποία επήλθε στις 7 Απριλίου 2012, το Alkotmánybíróság εξέδωσε απόφαση με την οποία ακύρωσε τα άρθρα 90, στοιχείο ha, και 230 του νόμου του 2011 για τους δικαστές.
- 44 Κατά την Ουγγαρία, δεδομένου ότι τα εν λόγω άρθρα 90, στοιχείο ha, και 230 ακυρώθηκαν αναδρομικά με την απόφαση αυτή, δεν μπορούσαν πλέον να θεωρηθούν ως ισχύοντα κατά τη στιγμή της λήξεως της προθεσμίας που έτασσε η αιτιολογημένη γνώμη.
- 45 Ωστόσο, επιβάλλεται συναφώς η διαπίστωση ότι, κατά τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 41 της παρούσας αποφάσεως, η ημερομηνία κατά την οποία πρέπει να λάβει υπόψη το Δικαστήριο για να εκτιμήσει την ύπαρξη της προσαπτόμενης στην Ουγγαρία παραβάσεως είναι η 7η Απριλίου 2012. Η αναδρομικότητα της αποφάσεως του Alkotmánybíróság δεν μπορεί επομένως να εξαφανίσει το αντικείμενο της παρούσας προσφυγής, δεδομένου ότι η ακύρωση των άρθρων 90, στοιχείο ha, και 230 του νόμου του 2011 για τους δικαστές αφορά γεγονός που συνέβη μετά την ανωτέρω ημερομηνία το οποίο, για τον λόγο αυτόν, δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη.
- 46 Εν πάση περιπτώσει, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, αφενός, η εν λόγω απόφαση δεν επηρεάζει καθόλου τις μεταβατικές διατάξεις που προβλέπουν κανόνες ανάλογους με εκείνους των άρθρων 90, στοιχείο ha, και 230 του νόμου του 2011 για τους δικαστές. Αφετέρου, δεδομένου ότι η ακύρωση των διατάξεων αυτών δεν θίγει άμεσα το κύρος των ατομικών πράξεων με τις οποίες έληξαν οι σχέσεις

εργασίας των συγκεκριμένων προσώπων, οι συνταξιοδοτηθέντες δεν επανεντάχθηκαν αυτομάτως στην υπηρεσία. Αντιθέτως, για να επανενταχθούν πρέπει να ασκήσουν προσφυγές ακυρώσεως των εν λόγω πράξεων, η έκβαση των οποίων, όπως επιβεβαίωσε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η Ουγγαρία, δεν είναι βέβαιη.

47 Επομένως, πρέπει να εκδοθεί απόφαση εφ' όλης της προσφυγής.

Επί της ουσίας της προσφυγής

- 48 Προκειμένου να εκτιμηθεί το βάσιμο της αιτιάσεως που προσάπτει η Επιτροπή στην Ουγγαρία, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78, «η αρχή της ίσης μεταχείρισης σημαίνει την απουσία άμεσης ή έμμεσης διάκρισης για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1» της οδηγίας αυτής. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας διευκρινίζει ότι, για τον σκοπό της εφαρμογής της παραγράφου 1, συντρέχει άμεση διάκριση όταν ένα πρόσωπο υφίσταται, για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν ενός άλλου προσώπου το οποίο τελεί σε παρόμοια κατάσταση (απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2011, C-447/09, Prigge κ.λπ., Συλλογή 2011, σ. I-8003, σκέψη 42).
- 49 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι οι επίδικες εθνικές διατάξεις προβλέπουν ότι οι δικαστές, εισαγγελείς και συμβολαιογράφοι στους οποίους αναφέρονται αποχωρούν αυτοδικαίως από την υπηρεσία μόλις συμπληρώσουν την ηλικία των 62 ετών.
- 50 Όσοι ασκούν τα επαγγέλματα αυτά και συμπληρώσουν την ηλικία των 62 ετών τελούν σε παρόμοια κατάσταση με την κατάσταση εκείνων που ασκούν τα ίδια επαγγέλματα και είναι νεότεροι στην ηλικία. Ωστόσο, οι πρώτοι, λόγω της ηλικίας τους, υποχρεούνται να αποχωρήσουν αυτοδικαίως από την υπηρεσία (βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσες αποφάσεις Fuchs και Köhler, σκέψη 34, καθώς και Prigge κ.λπ., σκέψη 44).
- 51 Συγκεκριμένα, οι επίδικες διατάξεις κατ' εφαρμογή των οποίων το γεγονός της συμπλήρωσεως της οριζόμενης σε αυτές ηλικίας συνταξιοδοτήσεως επιφέρει την αποχώρηση αυτοδικαίως από την υπηρεσία πρέπει να θεωρηθούν ως επιβάλλουσες σε όσους συμπλήρωσαν την ηλικία αυτή μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή σε σχέση με το σύνολο των υπολοίπων εν ενεργεία εργαζομένων. Επομένως, οι διατάξεις αυτές θεσπίζουν διαφορετική μεταχείριση ευθέως συνδεόμενη με την ηλικία, υπό την έννοια του άρθρου 2, παράγραφοι 1 και 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2000/78 (βλ., συναφώς, απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2007, C-411/05, Palacios de la Villa, Συλλογή 2007, σ. I-8531, σκέψη 51).
- 52 Η Ουγγαρία προβάλλει, συναφώς, ότι, στην πραγματικότητα, οι εν λόγω διατάξεις μείωσαν το όριο ηλικίας της υποχρεωτικής αποχώρησης από την υπηρεσία προκειμένου να επανορθώσουν την κατάσταση θετικής διακρίσεως υπέρ των δικαστών, εισαγγελέων και συμβολαιογράφων υπό το προηγούμενο καθεστώς, στον βαθμό που μπορούσαν, αντίθετα προς τους λοιπούς εργαζομένους του δημόσιου τομέα, να παραμείνουν στην υπηρεσία μέχρι την ηλικία των 70 ετών.
- 53 Το γεγονός αυτό δεν μπορεί ωστόσο να θέσει υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη διαφορετικής μεταχείρισης μεταξύ των προσώπων που πρέπει να αποχωρήσουν από την υπηρεσία μόλις συμπληρώσουν την ηλικία των 62 ετών και των προσώπων που δεν έχουν ακόμη συμπληρώσει την ηλικία αυτή και μπορούν να παραμείνουν στην υπηρεσία. Συγκεκριμένα, η διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας βασίζεται ακριβώς στην ύπαρξη ορίου ηλικίας, από την συμπλήρωση του οποίου εξαρτάται η αποχώρηση από την υπηρεσία, ανεξαρτήτως της ηλικίας που τέθηκε ως όριο και, κατά μείζονα λόγο, της ηλικίας που είχε τεθεί ως όριο προγενεστέρως.

54. Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι επίμαχες διατάξεις θεσπίζουν διαφορετική μεταχείριση ευθέως συνδεόμενη με την ηλικία υπό την έννοια του άρθρου 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2000/78.
55. Εντούτοις, όπως προκύπτει από το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2000/78, η διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας δεν συνιστά διάκριση εάν δικαιολογείται στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου αντικειμενικά και λογικά από ένα θεμιτό σκοπό και εάν τα μέσα επίτευξης του σκοπού αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία (αποφάσεις *Prigge* κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 77, καθώς και της 5ης Ιουλίου 2012, C-141/11, *Hörnfeldt*, σκέψη 21).
56. Πρέπει επομένως να εξακριβωθεί αν οι επίδικες διατάξεις δικαιολογούνται από θεμιτό σκοπό και αν τα μέσα επίτευξης του σκοπού αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία, τηρουμένης έτσι της αρχής της αναλογικότητας.
57. Όσον αφορά, πρώτον, τους σκοπούς που επιδιώκουν οι διατάξεις αυτές, πρέπει να αναφερθεί εισαγωγικά ότι το γεγονός που προβάλλει η Επιτροπή, ότι από τις εν λόγω διατάξεις δεν προκύπτει ρητώς κανένας συγκεκριμένος σκοπός, δεν είναι αποφασιστικής σημασίας.
58. Συγκεκριμένα, από το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 δεν συνάγεται ότι η μη διευκρίνιση στην επίδικη εθνική διάταξη του επιδιωκόμενου σκοπού συνεπάγεται ότι αποκλείεται αυτομάτως η δικαιολόγησή της βάσει της διατάξεως αυτής. Αν δεν υπάρχει τέτοια διευκρίνιση, ο σκοπός που διαπνέει το μέτρο πρέπει να προκύπτει από άλλα στοιχεία του γενικού πλαισίου του συγκεκριμένου μέτρου, έτσι ώστε να μπορεί να ασκηθεί δικαστικός έλεγχος ως προς τη νομιμότητά του και ως προς τον πρόσφορο και αναγκαίο χαρακτήρα των μέσων που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη του σκοπού αυτού (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις *Fuchs* και *Köhler*, σκέψη 39, καθώς και *Hörnfeldt*, σκέψη 24).
59. Πρέπει επομένως να εξεταστούν τα επιχειρήματα που προέβαλε η Ουγγαρία στο πλαίσιο της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας, καθώς και με τα δικόγραφά της και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, κατά τα οποία οι επίδικες διατάξεις επιδιώκουν, κατ' ουσίαν, την επίτευξη δύο σκοπών, δηλαδή, αφενός, την ενοποίηση, στο πλαίσιο των επαγγελματιών της δημόσιας διοίκησης, του ορίου ηλικίας υποχρεωτικής αποχώρησης από την υπηρεσία, διασφαλίζοντας παράλληλα τη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος, ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης, καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της απονομής δικαιοσύνης και, αφετέρου, τη δημιουργία μιας «περισσότερο ισορροπημένης ηλικιακής διάρθρωσης» που να διευκολύνει την πρόσβαση των νέων νομικών στα επαγγέλματα του δικαστή, του εισαγγελέα ή του συμβολαιογράφου και να εξασφαλίζει ταχύτερη σταδιοδρομία.
60. Όσον αφορά τον θεμιτό χαρακτήρα των σκοπών αυτών, πρέπει να υπενθυμιστεί, δεύτερον, ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι σκοποί που μπορούν να θεωρηθούν «θεμιτοί», κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2000/78 και, κατά συνέπεια, ικανοί να δικαιολογήσουν την παρέκκλιση από την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας είναι σκοποί που εμπίπτουν στην κοινωνική πολιτική, όπως οι σκοποί που συνδέονται με την πολιτική στους τομείς της απασχόλησης, της αγοράς εργασίας ή της επαγγελματικής κατάρτισης (βλ. αποφάσεις της 5ης Μαρτίου 2009, C-388/07, *Age Concern England*, Συλλογή 2009, σ. I-1569, σκέψη 46· της 18ης Ιουνίου 2009, C-88/08, *Hütter*, Συλλογή 2009, σ. I-5325, σκέψη 41, καθώς και *Prigge* κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 81).
61. Όσον αφορά τον σκοπό της ενοποίησης, στο πλαίσιο των επαγγελματιών της δημόσιας διοίκησης, των ορίων ηλικίας υποχρεωτικής αποχώρησης από την υπηρεσία, επιβάλλεται η διαπίστωση, όπως επισημαίνει η γενική εισαγγελέας στο σημείο 63 της γνώμης της, ότι, στον βαθμό που η επιδίωξη ενός τέτοιου σκοπού διασφαλίζει την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης για όλους τους εργαζομένους

ενός δεδομένου τομέα σε σχέση με ουσιώδες στοιχείο της εργασιακής σχέσης τους, όπως ο χρόνος συνταξιοδοτήσεώς τους, ο σκοπός αυτός μπορεί να συνιστά θεμιτό σκοπό της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης.

- 62 Όσον αφορά τον σκοπό της δημιουργίας περισσότερο ισορροπημένης ηλικιακής διάρθρωσης ώστε να διευκολύνεται η πρόσβαση των νέων νομικών στα επαγγέλματα του δικαστή, του εισαγγελέα ή του συμβολαιογράφου, αρκεί η διαπίστωση ότι το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι ο σκοπός της δημιουργίας μιας ισορροπημένης ηλικιακής διάρθρωσης μεταξύ δημοσίων υπαλλήλων νεαρής ηλικίας και μεγαλύτερης ηλικίας, έτσι ώστε να παρασχεθούν κίνητρα για την πρόσληψη και την επαγγελματική προώθηση των νέων, να βελτιωθεί η διαχείριση του προσωπικού και, συνακόλουθα, να αποφευχθούν οι διαφορές σχετικά με την ικανότητα του μισθωτού να ασκεί τα καθήκοντά του μετά από ορισμένη ηλικία, επιδιώκοντας παράλληλα την επίτευξη υψηλού ποιοτικού επιπέδου κατά την απονομή της δικαιοσύνης, μπορεί να αποτελεί θεμιτό σκοπό της πολιτικής στους τομείς της απασχόλησης και της αγοράς εργασίας (απόφαση Fuchs και Köhler, προπαρατεθείσα, σκέψη 50).
- 63 Μολονότι από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι επίδικες διατάξεις δικαιολογούνται από θεμιτούς σκοπούς, πρέπει ωστόσο να εξακριβωθεί ακόμη εάν οι επίμαχες εθνικές διατάξεις συνιστούν πρόσφορα και αναγκαία μέσα για την επίτευξη των δύο αυτών σκοπών.
- 64 Όσον αφορά τον πρώτο σκοπό, οι εν λόγω διατάξεις αποτελούν, κατ' αρχήν, πρόσφορο μέσο για την επίτευξη του σκοπού της ενοποίησης που επιδιώκει η Ουγγαρία, καθόσον αποσκοπούν, ακριβώς, στην εξάλειψη ή τουλάχιστον στη μείωση σε μεγάλο βαθμό των διαφορετικών ορίων ηλικίας υποχρεωτικής αποχώρησης από την υπηρεσία για το σύνολο των επαγγελματιών που εμπίπτουν στη δημόσια υπηρεσία της απονομής δικαιοσύνης.
- 65 Πρέπει ωστόσο να καθοριστεί επίσης εάν οι εν λόγω διατάξεις συνιστούν το αναγκαίο μέσο για τους σκοπούς αυτούς.
- 66 Πάντως, για να ελεγχθεί αν οι επίμαχες διατάξεις υπερβαίνουν το αναγκαίο για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού μέτρο και προκαλούν υπέρμετρη βλάβη στα συμφέροντα των ενδιαφερομένων, οι εν λόγω διατάξεις πρέπει να τοποθετηθούν στο νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται και να ληφθεί υπόψη τόσο η ζημία που μπορούν να προκαλέσουν στους συγκεκριμένους εργαζομένους όσο και τα πλεονεκτήματα που δημιουργούν γενικώς για το κοινωνικό σύνολο και τα άτομα που το συνθέτουν (βλ. απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2010, C-45/09, Rosenbladt, Συλλογή 2010, σ. I-9391, σκέψη 73).
- 67 Πρέπει να επισημανθεί, συναφώς, ότι μέχρι την έναρξη ισχύος των εν λόγω διατάξεων υφίστατο εξαίρεση υπέρ των κατηγοριών προσώπων που εμπίπτουν σ' αυτές, βάσει της οποίας μπορούσαν να παραμείνουν στην υπηρεσία μέχρι την ηλικία των 70 ετών, γεγονός που τους δημιούργησε τη βάσιμη προσδοκία ότι θα παραμείνουν στην υπηρεσία μέχρι την ηλικία αυτή.
- 68 Όμως, οι επίμαχες διατάξεις προκάλεσαν απότομη και δραματική μείωση του ορίου ηλικίας υποχρεωτικής αποχώρησης από την υπηρεσία, χωρίς να προβλέπουν μεταβατικά μέτρα για την προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των προσώπων που αφορούσαν.
- 69 Έτσι, δυνάμει της εν λόγω νομοθεσίας, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2012, αφενός, όλοι οι δικαστές και οι εισαγγελείς που είχαν συμπληρώσει το 62ο έτος της ηλικίας τους πριν από την ημερομηνία αυτή υποχρεώθηκαν να αποχωρήσουν από την υπηρεσία στις 30 Ιουνίου 2012, δηλαδή μετά από περίοδο έξι μηνών, και όσοι συμπλήρωσαν την ηλικία αυτή μεταξύ 1ης Ιανουαρίου και 31ης Δεκεμβρίου 2012, θα αποχωρήσουν από την υπηρεσία στις 31 Δεκεμβρίου 2012, δηλαδή μετά από περίοδο η οποία σε καμία περίπτωση δεν υπερβαίνει το έτος και η οποία είναι, στις περισσότερες περιπτώσεις, μικρότερη του έτους. Αφετέρου, οι συμβολαιογράφοι που συμπληρώνουν την ηλικία των 62 ετών πριν από την 1η Ιανουαρίου 2014 θα αποχωρήσουν από την υπηρεσία την ημερομηνία αυτή, δηλαδή το αργότερο 2 έτη μετά την έναρξη ισχύος του νέου συνταξιοδοτικού καθεστώτος.

- 70 Υπό τις συνθήκες αυτές, όσοι εμπίπτουν στις επίμαχες διατάξεις αποχωρούν αυτοδικαίως και οριστικά από την αγορά εργασίας χωρίς να έχουν τον χρόνο να λάβουν τα απαραίτητα για την περίπτωση αυτή μέτρα, ιδίως οικονομικής φύσεως, λαμβανομένου υπόψη ότι, αφενός, η σύνταξή τους είναι, όπως διευκρινίστηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, κατώτερη κατά τουλάχιστον 30 % των αποδοχών τους και, αφετέρου, η έξοδος από την υπηρεσία γίνεται χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το χρονικό διάστημα της ασφάλισης, οπότε δεν εξασφαλίζεται το δικαίωμα πλήρους συντάξεως.
- 71 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Ουγγαρία δεν προσκόμισε κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι ο εν λόγω σκοπός δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί με λιγότερο αυστηρές διατάξεις.
- 72 Βεβαίως, το κράτος μέλος αυτό υποστήριξε ότι οι ενδιαφερόμενοι είχαν τη δυνατότητα να προβλέψουν, ήδη από το 2011, τις τροποποιήσεις του συνταξιοδοτικού τους συστήματος, δεδομένου ότι το άρθρο 10, παράγραφος 1, του νόμου LXXII του 2011 περί τροποποίησης ορισμένων νόμων για το νομικό καθεστώς σύμφωνα με τον Θεμελιώδη Νόμο περιλάμβανε τις «προθεσμίες προειδοποίησης», οι οποίες μεταφέρθηκαν στον νόμο για τους δικαστές και στις μεταβατικές διατάξεις. Ωστόσο, ακόμη και αν υποθεθεί ότι οι προθεσμίες αυτές αρκούσαν για να αποφευχθεί η ζημία όσων υπάγονταν στις επίμαχες διατάξεις, πρέπει να τονιστεί ότι η Ουγγαρία ουδόλως διευκρίνισε ότι η επίδικη νομοθεσία παρείχε τη δυνατότητα στους δικαστές, στους εισαγγελείς και τους συμβολαιογράφους να προβλέψουν με επαρκή βεβαιότητα τις προτεινόμενες αλλαγές στο συνταξιοδοτικό σύστημά τους και να λάβουν τα αναγκαία μέτρα.
- 73 Περαιτέρω, η Ουγγαρία δεν ανέφερε επίσης τους λόγους για τους οποίους, αφενός, προέβη σε μείωση κατά οκτώ έτη της ηλικίας συνταξιοδότησεως χωρίς να προβλέψει μία σταδιακή προσαρμογή της τροποποίησης αυτής, ενώ, αφετέρου, ο νόμος Την όχι μόνο προέβλεπε ότι η αύξηση κατά τρία έτη της ηλικίας συνταξιοδότησεως, δηλαδή η μετάβαση από τα 62 στα 65 έτη, θα εφαρμοζόταν από το 2014 σε μία περίοδο οκτώ ετών, αλλά επίσης άρχισε να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 2010, δηλαδή τέσσερα έτη πριν από την εφαρμογή της επίδικης νομοθεσίας.
- 74 Πάντως, όπως τονίζει η γενική εισαγγελέας στο σημείο 66 της γνώμης της, οι διαφορές αυτές μεταξύ των μεταβατικών ρυθμίσεων και του νόμου Την αποτελούν ένδειξη ως προς το ότι τα συμφέροντα εκείνων τους οποίους αφορά η μείωση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης δεν ελήφθησαν εξίσου υπόψη με τα συμφέροντα των λοιπών απασχολούμενων στη δημόσια διοίκηση των οποίων το εν λόγω όριο ηλικίας αυξήθηκε.
- 75 Κατόπιν των ανωτέρω πρέπει να συναχθεί ότι οι επίδικες διατάξεις δεν ήταν αναγκαίες για να επιτευχθεί ο σκοπός της ενοποίησης που προβάλλει η Ουγγαρία.
- 76 Όσον αφορά τον δεύτερο σκοπό της δημιουργίας περισσότερο ισορροπημένης ηλικιακής διάρθρωσης ώστε να διευκολύνεται η πρόσβαση των νέων νομικών στα επαγγέλματα του δικαστή, του εισαγγελέα ή του συμβολαιογράφου και να εξασφαλίζεται μια ταχύτερη σταδιοδρομία, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, βεβαίως, όπως τονίζει η Ουγγαρία, η μείωση του ορίου ηλικίας υποχρεωτικής αποχώρησης από την υπηρεσία έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία πολλών θέσεων για τους νέους νομικούς, καθώς και την επιτάχυνση της εναλλαγής και της ανανέωσης του προσωπικού των συγκεκριμένων επαγγελμάτων.
- 77 Ωστόσο, αυτά τα βραχυχρόνια εμφανώς θετικά αποτελέσματα ενδέχεται να υπονομεύσουν τη δυνατότητα επιτεύξεως μιας πραγματικά ισορροπημένης «ηλικιακής διάρθρωσης» σε μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη βάση.
- 78 Συγκεκριμένα, μολονότι το 2012 η ανανέωση του προσωπικού των συγκεκριμένων επαγγελμάτων θα επιταχυνθεί σημαντικά λόγω της αντικατάστασης οκτώ ηλικιακών κλάσεων από μόνο μία, δηλαδή την κλάση του 2012, ο ρυθμός εναλλαγής θα επιβραδυνθεί στον ίδιο βαθμό το 2013, κατά το οποίο θα αντικατασταθεί μόνο μία ηλικιακή κλάση. Επιπλέον, ο εν λόγω ρυθμός εναλλαγής θα επιβραδυνθεί ακόμη περισσότερο στο μέτρο που το όριο ηλικίας της υποχρεωτικής αποχώρησης από την υπηρεσία

θα αυξηθεί σταδιακά από τα 62 στα 65 έτη, κατ' εφαρμογή του άρθρου 18, παράγραφος 1, του νόμου Τηγ, έχοντας ως συνέπεια την ελάττωση των δυνατοτήτων πρόσβασης των νέων νομικών στο δικαστικό σώμα και στο επάγγελμα του συμβολαιογράφου.

- 79 Κατά συνέπεια οι επίδικες διατάξεις δεν είναι πρόσφορες για την επίτευξη του σκοπού της δημιουργίας περισσότερο ισορροπημένης «ηλιακής διάρθρωσης».
- 80 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι επίδικες διατάξεις καθιερώνουν διαφορετική μεταχείριση και αντιβαίνουν στην αρχή της αναλογικότητας και, ως εκ τούτου, η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να γίνει δεκτή.
- 81 Κατόπιν όλων των ανωτέρω, διαπιστώνεται ότι η Ουγγαρία, θεσπίζοντας εθνική ρύθμιση που επιβάλλει την παύση με τη συμπλήρωση του 62ου έτους της επαγγελματικής δραστηριότητας των δικαστών, εισαγγελέων και συμβολαιογράφων, γεγονός που συνεπάγεται διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας η οποία δεν είναι ανάλογη προς τους επιδιωκόμενους σκοπούς, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2 και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 82 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή υπέβαλε τέτοιο αίτημα και η Ουγγαρία ηττήθηκε, πρέπει αυτή να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Η Ουγγαρία, θεσπίζοντας εθνική ρύθμιση που επιβάλλει την παύση με τη συμπλήρωση του 62ου έτους της επαγγελματικής δραστηριότητας των δικαστών, εισαγγελέων και συμβολαιογράφων, γεγονός που συνεπάγεται διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας η οποία δεν είναι ανάλογη προς τους επιδιωκόμενους σκοπούς, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2 και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία.
- 2) Καταδικάζει την Ουγγαρία στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)